

B.COM SEM-4

Soft - Skill

राष्ट्रीय सेवा योजना।
(पर्यावरण અને આપલિ
વ્યવસ્થાપન)

1. પર્યાવરણનો અર્થ આપી, સંરક્ષણ સમૃદ્ધિ અને સ્થિરતા અંગે જગાવો.

ANS પ્રશ્નાવના :

આપણે સૌ પર્યાવરણનાં સંભાળો છીએ. લંદરરલ પર્યાવરણ એ માનવજીવનની આધિવાર્ય આવશ્યકતા છે. આપણી પૃથ્વી જ એકમાત્ર એવો ભાગ્યશાળી ગ્રહ છે કે જેને પ્રાકૃતિક પર્યાવરણની કુદરતી ભેટ પ્રાપ્ત થઈ છે. આ પર્યાવરણ ન હોત તો આપણું અસ્થિત્ય જ ન હોત, તેમ કહેવું વધારે યોગ્ય છે. કારણ કે પર્યાવરણથી જ આપણું પૃથ્વીવાસીઓનું માનવજીવન ઘટકલું રહે છે. માનવજીવનના અસ્થિત્ય વિકાસ તેમજ પ્રગતિનું પ્રેરકબળ આ પર્યાવરણ જ છે.

* પર્યાવરણનો અર્થ :

"પર્યાવરણ કે જેમાં આપણે સૌ નિવાસ કરીએ છીએ તે આર મુખ્ય લક્ષો નું બનેલું છે. જેમાં ભૂમિ, પાણી, હવા અને અજીવશક્તિ કે જૈવજગલનો સમાવેશ થાય છે. આ આર લક્ષો કે ઘટકોના બનેલા કુદરતી આવરણ - પર્યાવરણ ને 'કુદરતી પર્યાવરણ' કે ભૌતિક પર્યાવરણ કહેવામાં આવે છે."

પર્પોવરલ્લા : અંરક્ષાલ, સમૃદ્ધિ અને
સ્થિરતા (Sustainability) -

રકાઉ વિકાસ શબ્દ ૧૯૮૭ માં 'પિરિવ
પર્પોવરલ્લા અને વિકાસ પંચ દ્વારા સુપરલ
કરાયેલા અરિવાલ 'Our Common Future'
થી પ્રચલિત થયો. આ પંચની સ્થાપના
૧૯૮૩ માં 'સંયુક્ત રાષ્ટ્રી' (યુનાઇટેડ
નેશન્સ - યુએન) ની સામાન્ય અભા દ્વારા
કરનામાં સ્થાવી હતી. આ પંચના વડા
પુરોપના દેરા નોર્વેના વડાપ્રધાન પદે રહી
ચૂકેલા પ્રીમલી ગ્રો હોલ્મ બ્રુન્ડલેન્ડ હતા.
તેથી આ અરિવાલને બ્રુન્ડલેન્ડ પંચના
અરિવાલ લરીકે પાલ અગાખવામાં આવે
છે.

'રકાઉ વિકાસ' શબ્દ પ્રયોગ સોપ્રમ
ઈન્ટરનેશનલ ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓર એનવાયરમેન્ટ
એન્ડ ડેવલપમેન્ટ' ના સ્થાપક અર્થશાસ્ત્રી
બાબરિ વોર્ડ દ્વારા ૧૯૭૦ના દાપકાના
પુર્વાર્ધમાં કરાયો હતો. રકાઉ વિકાસને
ગુજરાલીમાં સંપોષક વિકાસ લરીકે પાલ
અગાખવામાં આવે છે. ધૃષ્ટીને રકાવવાનો
વિચાર પર્પોવરલ્લાના વધુ સારા જલન
મારેની જરિયાલ વિશે લાકોની સમાનતા
વધાવવામાં અને તેના વિપર દયાન કોરિંકા
કરનામાં ખુબ જ સચ્ચુલ વિચાર સામિલ
થયો છે.

આર્થિક વિકાસ જેમ જેમ થતો ગયો તેમ તેમ પર્યાવરણને વધુ ને વધુ હાનિ પહોંચતી ગઈ. આર્થિક વિકાસ અને પર્યાવરણનું સ્લન વંને સાથે જ પઈ શકે આથી જ રક્ષા વિકાસનો ચાલ ઉદ્ભવ્યો. આર્થિક વિકાસ એવો હોવ કે જેમાં પર્યાવરણને હાનિ ના પહોંચે એ ચાલ રક્ષા વિકાસના ચાલમાં મુખ્ય ભાગ છે.

કોઈ પણ રેકનોલોજી પ્રાથમિકતાનું માલખું અને સંશોધનના ઉપયોગનો એવો કોઈક દર ઘરાવે છે કે જે લાંબા સમય માટે રક્ષી શકતો નથી. ફરલીકવાર તેને માટે પ્રાથમિકતાઓ બદલવી પડે અને રેકનોલોજી દારા થતી સંશોધનની વપરાશ બદલવી પડે. આ માટે યોગ્ય મિર્મિતો લેવા પડે. આ બધું સમયાંતરે ચિચર હોતું નથી.

આમ આર્થિક વૃદ્ધિ એ શીલે થવી એઈએ કે તેમાં ભાગિ પેઠીઓને આપણા પકી ગુરુશાન જ પહોંચે, વૌશ્રિવક સ્તરે પર્યાવરણ અગૃતિની જોશદ અગી છે. એ બલાવે છે કે લંદુરસ્ત પર્યાવરણ માનવ સહિત સમગ્ર સજીવસૃષ્ટિ માટે ફેરલું મોધેરું અને સ્લન યોગ્ય છે.

2

પ્રકૃતિ પરિવર્તન (Climate Change):

— ડુંડુનોંધ લખો.

દાલના દાખલઓમાં અનેક પ્રદેશોમાં સરસરી ઉત્પાલામાન વદયું છે. પાદલી સદીમાં યિરવની સપાટીનું સરસરી ઉત્પાલામાન 0.6 - 0.2 સરિસથસ ક્ષલાં વદયું છે. 1998 નું વર્ષ સૌથી ગરમ હતું. અને 1990 નો દાપકો અલ્પાર સુધી નોંધાયેલ સૌથી ગરમ દાપકો હતો. અનેક દેશોમાં લેમાંપ ખાસ કરીને મદ્ય અને ઉચ્ચ અક્ષાંશો પર આવેલા દેશોમાં વરસાદનું પ્રમાણ વદયું છે.

આબોહવાનાં ભાગિ પરિવર્તનો ની આગાહી કમ્પ્યુટર પર આધારિત મોડલો પરથી ક્ષલામાં આવેલા અનેક પ્રયોગો પર આધારિત છે. આબોહવામાં પરિવર્તનો અને આંતર સરકારી પેનલના આબોહવા વૈજ્ઞાનિકોએ આ સદીમાં ત્રણપરિવર્તનોનું અનુમાણ ક્ષલા મારે અનેક પ્રયોગોના પરિગામોની સમીક્ષા કરી છે. યિરવની સરસરી સમુદ્રી સપાટી 2100 ના વર્ષમાં ૧ થી ૪૪ સેમી સુધી વધી શકવાની શક્યતા છે. આકે દુનિયાની અડધાથી અધિક આબાદી સમુદ્રથી દુર 60 કિ.મી ના યિસ્તારમાં વસે છે.

આબોહવામાં પરિવર્તનોથી રોગવાહક પ્રભાવિઓ ની વહેંચણી પર પ્રભાવિત થઈ શકે છે. એને કારણે પછી એ જવા વિસ્તારો જે પ્રભાવ આરોગ્ય અંગેના મજબૂત માળખા ની ઉભાપ ઘટાવતા થશે. ત્યાં મેલેરિયા અને ફાઇલેરિયા જેવા રોગો ફેલાઈ શકે છે. મરદશોથી ફેલાતા અન્ય રોગોમાં માર્સિલકનો લાવ વગેરેના મોસમી પ્રસાર અને તેના વિસ્તરણમાં આબોહવામાં પરિવર્તનોને કારણે વૃદ્ધિ થઈ શકે છે,

વિશ્વ સ્વાસ્થ્ય સંગઠન (WHO) દ્વારા સ્થાપેલા અંકે કાર્યદલે એલવળી આપી છે. કે આબોહવામાં પરિવર્તન માનવ સ્વાસ્થ્ય પર પણ ગંભીર અસર કરી શકે છે,

૩ પર્વાવરણ વ્યવસ્થાપન માં દુર્લભ પ્રસિદ્ધિ વિષે જણાવો.

Ans પ્રસ્તાવના :

કુદરતે આપણી આસપાસનાં પર્વાવરણને એવી રીતે ગોઠવ્યું છે કે માનવને પૂરતો સાલ્વિક ખોરાક, શુદ્ધ હવા અને પાણી સરળતાથી મુલભ બને. કુદરતે માત્ર માનવ જીવની દરકાર કરી છે એવું નથી. એનો તો સમગ્ર જીવસૃષ્ટિ પોતાનું જીવન રક્ષાવી શકે તેવી કમબહુ યોજના ઘડી છે. પોતાના ભૌતિક શુભ અને સમૃદ્ધિ માટેના

લીબ અને સ્વાર્થને કારણે માલમી કુદરતે સ્થાપિતો આ વ્યવસ્થાલંબને ખોરી રહ્યો છે પ્રાદેશિક પર્યાવરણને મેજમકારક રીતે ઘનિ પદોચાડી રહ્યો છે. આને જગલમાં બેસમ વસ્તીવધારો વધુ રહ્યો છે.

બેસમ વસ્તીવધારો, અવકાશને ઓળખના અધિચારી પ્રચારો તથા આડેધક પલ્લુ ઉદ્યોગીકરણ, જંગલોનો વિનાશ વગેરેને કારણે પ્રાદેશિક સમતુલા ખોલાય છે.

* દુર્લભ પ્રસિદ્ધિ (Waste Management)

વસ્તુઓ અને ખાસ કરીને એક જ વાર વાપરીને ફેંકી દેવાની વસ્તુઓ પર બારે પ્રમાણમાં નિર્ભર આધુનિક સમાજ અલ્પ જનસમા ખર્ચા કરનારો સમાજ છે. ઔદ્યોગિક દેશોની કુલ વસ્તી વિશ્વની કુલ વસ્તીના 20% જેટલી છે. પરંતુ તેઓ વિશ્વના 80% જેટલાં સંસાધનોનો ઉપયોગ કરે છે. અને 80% કચરો પેદા કરે છે. એમ કારણ આપણા આર્થિક વિકાસનો એવો ઠંગ છે કે જે નક્કી કરે છે કે લોકોને જેટલા પ્રમાણની આવશ્યકતા છે તેનાથી પણ વધુ પ્રમાણનો તેઓ ઉપયોગ કરી કરે. વિકસિત વિશ્વમાં દર વર્ષે દસ હજાર કરોડ ડલ્લાઓ, બોરલો 2 લાશ્કરકનાં ખોખાઓ અને કાગળનો કચરો ફેંકી દેવામાં આવે છે. 'વાપરી ને ફેંકી દેવાય' એવી વસ્તુઓ આ કચરામાં

પુલ જ મોટા પ્રમાણમાં વધારો કરે છે. ગુણવત્તા અને વિશ્વાસનીય લાભને હીક્ષિત માં ઉત્પાદનને બદલે અનેકે ઉદ્યોગો હોરા વસ્તુઓ અનેકે જ વાર ઉપયોગ મારે જ બનાવાય છે.

વિશ્વભરમાં ઉપભોક્તાવાદી સમાજોમાં આજે આવી નકામી વસ્તુઓનું ભારે મોટું પ્રમાણ આપણા પર્યાવરણને મારે અનેકે સમસ્યારૂપ બની ગયું છે. મનુષ્યનાં અનેકે કાર્પો પ્રવૃત્તિઓ ઉત્પાદન અને ઉપભોગનાં અકો સાથે સંકળાયેલા છે. જે ધન, પુવાદી અને ગેરરૂપોમાં અતિશય વધુ કચરો પેદા કરી રહ્યાં છે. કચરા/નકામી વસ્તુઓ બાબતે આવા આભિગમને કારણે પ્રાકૃતિક સંસાધનો ના અતિશોષણ ઉપરાંત પર્યાવરણ પર પાગ લેની ઘાતક અસરો વર્ધ રહી છે.

* ઘટાડો, પુનર્વપરશા, પુનર્ચાલન
(Reduce, Reuse, Recycle)

ઘટાડો, પુનર્વપરશા, પુનર્ચાલન કચરો/નકામી વસ્તુના પુબંધનો નવો ધ્યાન છે. પરંતુ અરેખર લેની અર્થ શુ ધાપ છે. થોડા બગાડ લો કોઈ પણ સમાજમાં રાજી ન શકાય તેમ હોય છે. પરંતુ આપણે આજોમાં આજો સંસાધનોનો ઉપયોગ કરીને સ્ત્રીત પર જે કચરાનું ઉત્પાદન ઘટાડી શકીએ એમ ઠીએ. લમારે જેની આવશ્યકતા નથી.

જે નકામી સામગ્રીઓનો પુનર્વિરાજ કે પુનર્ચાલન શક્ય ન હોય તેમનો યોગ્ય નિકાલ કરવો જોઈએ. જેથી પર્યાવરણ પર તેનો બાદમાં બાદમાં પ્રતિજ્ઞા પ્રભાવ પડે.

* કચરાના વધુ શારા પ્રબંધ મારેના સૂચનો -

+ પ્રલ્યકે દેશ પોલાને વ્યાંના નકામી કચરાના પદાર્થોના લદા સ્થરૂઓના ઉત્પાદન અને તેના સ્ત્રોતોનું સર્વકાળ કરવું જોઈએ. મુખ્યત્વે નકામી પદાર્થોનું સંસાધનોમાં રૂપાંતરણ વધું જોઈએ. જે દેશના અર્થલેખને સમૃદ્ધિ લાવે છે.

+ નકામી સામગ્રીઓના મિયંત્રણનું આયોજન સ્ત્રોત પર જ કરવું જોઈએ. જ્યારે શુદ્ધ કચરાની સામગ્રીનું પુનર્ચાલન કરી શકાય.

+ પ્રલ્યકે સમુદાયને કચરામાં ઘટાડો કરવા માટે અને કચરાનો યોગ્ય નિકાલ અને અસરકારક ઉપયોગો વિશે શિક્ષણ આપવા અને નિદર્શન આપવા વ્યાજકર્મ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવું જોઈએ.

+ પ્રલ્યકે સમાજે કચરાના ઉત્પાદનમાં ઘટાડો કરવા માટે લોકોની જુવનશોલી અને સોશિયલિસ્ટ માપદંડોમાં પરિવર્તન લાવવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ.

4 પ્રદૂષણના પ્રકારો વિષે સમજાવો.

ANS પ્રદૂષણ :

વર્તમાન સમયમાં 'પ્રદૂષણ' શબ્દ અને ગુણ જ સામાન્ય વર્ણવવાનો છે, લગભગ દરેક વ્યક્તિ અને ફક્કીકલને સ્વીકારે છે કે પૃથ્વી પર પ્રદૂષણનું સ્તર સતત વધી રહ્યું છે. 'પ્રદૂષણ' શબ્દનો અર્થ અને છે કે કોઈ પણ વસ્તુમાં કોઈ પણ અવાંધિલ વિદેશી પદાર્થની અભિવ્યક્તિ, જ્યારે આપણે પૃથ્વી પરના પ્રદૂષણ વિશે વાત કરીએ છીએ ત્યારે પ્રદૂષણ એટલે વિવિધ પ્રદૂષકો દ્વારા જોડાયેલા સંશ્લાધનોને ધણાં દૂષણો. પ્રદૂષણ અને કુદરતી વાતાવરણમાં પ્રતિકૂળ પરિવર્તન લાવે છે. પરિણામે સમગ્ર ગુણ પર ખરાબ અસર પડે છે. તથા જન પ્રદૂષણો આપણા વિશ્વને વિનાશના માર્ગ પર લઈ જવા માટે સક્ષમ છે. સમગ્ર માનવતાનું એકે મહાન કુદરતી સાક્ષાધન છે પાણી વિના કોઈ પણ ગુણ ગુણી શકશે નહીં.

* પ્રદૂષણના પ્રકારો :

વાતાવરણની સ્થિતિમાં સામાન્ય રીતે 79 ટકા નાઇટ્રોજન, 20 ટકા ઓક્સિજન અને 1 ટકા કાર્બન ડાયોક્સાઇડ, પાણીની વરાળ અને અન્ય ફેરમાક વાયુઓ જેવા કે મિથેન, મિથેન, હાઇડ્રોજન ; ઝેનોનનું મિશ્રણ હોય છે.

વાલા વચ્ચેની સામાન્ય સ્થળામાં થતી મહત્વ પૂર્ણ સુપિદાઓ કોપ છે. જે પર્ણવિચ્છાદન સમયનાઓ સાથે સુસંગતતા ધરાવે છે.

* વાયુ પ્રદૂષણ :

હવાનું પ્રદૂષણ માત્ર માનવ સ્વાસ્થ્યને અસર કરી રહ્યું નથી, પરંતુ ગ્લોબલ વોર્મિંગમાં ફાળો આપીને પર્યાવરણને બગાડી છે. તે મુખ્યત્વે ઓદ્યોગિક બળતણના ઉલ્કાજનને કારણે થાય છે. ઠાંનિકારક વાયુઓ ફ્લોરોકાર્બોન અને ઉદ્યોગોમાં ખેરા-ઉત્પાદન તરીકે ઉત્પન્ન થાય છે. રસાયણ અને ખુદલામાં પાંદડાં જેવા ગરમ પદાર્થો બાળીને વાહનોના એકેક્સોસ્ક્રેટ દ્વારા રેફ્રિજરેશન ઉદ્યોગોમાં ઉપયોગમાં લેવામાં આવતા સી.એફ.સી વગેરે દ્વારા ભારતમાં વધારો થતો મળ્યો છે.

* જલ પ્રદૂષણ :

ગરમી કચરો, ઉદ્યોગો અથવા ફેક્ટરીઓનો કચરો વગેરે નદી અને દરિયા જેવા સ્ત્રોતોમાં નાખવામાં આવે છે. આનાથી દરિયાઈ જીવોના નિવાસસ્થાનને ગુરુશાન થયું છે. પીવાલાયક પાણીની તંગી અને જલ પ્રદૂષણનું મોટું પરિણામ છે. લોકો પદ્મપિત્ત પાણી પીવા માટે દબાવે છે. જેના કારણે લેમન્ટે કોલેરા, મલ્ટી વગેરે રોગો વાય છે.

* જમીન પ્રદૂષણ :

વિવિધ પ્રકારના જમીન પ્રદૂષણ છે. તેના મુખ્ય આર પ્રકાર છે.

1 ધન કચરો -

આમાં ઘર, શાળા, હોસ્પિટલો બચર

અને કાર્પસ્થળો પર આપણે બનાવેલા વિવિધ પ્રકારના કચરાનો સમાવેશ માપ છે. કચળ, રસાઈરૂઠા કચરો, બોરલ, ડબ્બા, ખાદ્ય - પદાર્થો, તુરંતો કોર્સર અને કોસ્પિરલનો કચરો જેવી બાબતો એ નક્કર કચરાનાં વિદાર્થનો છે.

2 જંતુનાશકો અને રસાયણિક ખાલરો -

પાકના વધુ વિલાદન માટે ખાલરો, જંતુનાશકો અને રસાયણિક ખાલરના ઉપયોગથી સાથુ એ છે કે આપણને વધુ ઉપજ મળે છે પરંતુ તે જમીનને રસાયણિક ખાલરને અસર કરી તેને મરત કરે છે.

3 રસાયણો -

રસાયણિક અને પરમાણુ ઉર્મિરસાયણો કચરાનો કયાંક સંગ્રહ કરવો પડે છે ખાલર, જંતુનાશકો પણ ધન અને પુવાઈ કચરાં ઉત્પન્ન કરે છે. પર્યાવરણ અને જમીનને દુષિત કરે છે.

4 વન જાલુદી -

મનુષ્ય જીવન સદિશની અનકે બાબતો અડ પર આધારિત છે. વૃક્ષો હવામાં કાબળ કાપોકસાઈડ શોષી લે છે. અને જીવનને જરૂરી અથવા ઓક્સિજનથી આને સમૃદ્ધ બનાવે છે. આપણે લાકડાં બાંધકામ, ખેતી અને ખાલકામ માં હેલુજ્જો માટે લાખો અકેર વૃક્ષો કાપી જાધ્યાં છે. અને તેવાં અડ વાલ્યાં વચી. આ અકે પ્રકાર નુ જમીન પ્રદૂષણ છે.

* અવાજ પ્રદૂષણ :

વાલાવરણમાં વાયુ પ્રદૂષણ ઉપરાંત અવાજ પ્રદૂષણ પણ મોટા પમાળમાં છે.

ફેડરેશનોમાં સ્થાપિત મશીનો દ્વારા બનાવવામાં આવતી લીટલાળા અવાજને કારણે અવાજનું પ્રદૂષણ થાય છે. દરમિયાન પ્રદૂષણ લોકોના સ્વાસ્થ્ય માટે મિલકતગ્રસ્ત છે.

* રેડિયોએક્ટિવ પ્રદૂષણ :

આપણે પરમાણુ યુગમાં જુવીએ દીએ. ઘણા દેશો પોતાના પરમાણુ ઉપકરણો ચિકિત્સાની રક્ષા દ્રોષથી લે પૂરતીના વાલાવરણમાં ઉચ્ચો લક્ષણ પદાર્થની દાઝરીમાં વધારો થયો છે. ખાજાકામ, પરીક્ષણ, ઉચ્ચો લક્ષણ વીજ યાંત્રોમાં થતા માના અકસ્માલો ઉચ્ચો લક્ષણ પ્રદૂષણમાં કાલો આપણાં અન્ય સોટાં કારણો છે.

* પ્રકાશ પ્રદૂષણ :

આ પ્રદૂષણ પાગ વાલાવરણમાં જોધપાત્ર પ્રમાણમાં જ્યાં મળે છે. એકોઈ સ્થાન વધારે અથવા અનિરૂદ્ધનીય પ્રકાશની દાઝરી અથવા ઉલ્પસિ દોપલો લે પ્રકાશ પ્રદૂષણમાં કાલો આપે છે.

* ચિત્રચુચ્ચલ પ્રદૂષણ :

જે વ્યક્તિના ટેલિફોનને અવરોધે છે. તે દેશ્ય પ્રદૂષણની રચના કરે છે. તેમાં ચિલ બોર્ડ, સાઈન બોર્ડ, એન્ટેના, કમ્પ્યુટરી ટાપરન, વાહનો, દરિયાનો વગેરે સામેલ છે. જિવાસસ્થાનનું ચિત્ર આયોજન અને ગિયમન ટિનાનું બાંધકામ ચિત્રચુચ્ચલ પ્રદૂષણનું મુખ્ય કારણ છે.

5 આપસિનો પરિચય આપી લેના પુકારો જ્ઞાવો.

Ans પરિચય:

"આપસિ એ એવી પરિચયિ અથવા ઘટના છે કે જે સ્થાનિક ક્ષેત્રને છીનવી દે છે. બાકી સહાય મારે રાષ્ટ્રીય અથવા આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે યિનંતીની જરૂર પડે છે." । અચાનક આપસિજનક ઘટનાના મોટા ગુડશાન, ખોર અથવા યિનાશના પરિભાષા 'તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે. હવામાન અથવા યુદ્ધની ગુરુતરશાસ્ત્ર જેવી ઘણી પુકારની ઘટનાઓ આપસિઓ દ્વારા રજૂ થાય છે. આપસિને અકવાલ, પુર, રોંગો વગેરે જેવી આલ્પસિક હવામાન ઘટનાઓ વચ્ચે ગાઠ બેડાલા છે.

* આપસિના પુકારો:

આપસિઓને બે પુકારમાં વર્ગીકરણ કરી શકાય છે. એક કુદરતી આપસિ અને બીજી માનવસર્જિત આપસિ. કુદરતી અને માનવ-સર્જિતની આશિતો દર વર્ષે હબરો લાડોને અસર કરે છે. આપસિ જેટલી મોટી અને યિપરીત ઘટનાઓ હોય તેટલી માનવ ગુપનમાં યિનાશક ગુડશાન અને યિનાશની સંભાવના વધુ હોય છે.

* કુદરતી આપસિઓ -

કુદરતી આપસિઓ કૅપિક, ગુરુતરશાસ્ત્ર સિસ્મિક, હાઈડ્રોલોજિક અથવા હવામાનશાસ્ત્રની સિચારિતું પરિભાષા છે. ભૂકંપ, અકવાલ, સુનામી વાવાઝોડા, પુર અને ગુરુતરશાસ્ત્ર અથવા કુદરતી આશિતોના દાખલા છે.

* જુડેપ -

જુડેપ જુગર્ભ દલનઅલનને કારણે પૃથ્વીની અપાતીનું કંપન છે. જુડેપને કંપન અથવા રેમ્બ્લોર તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. પૃથ્વીના પોપડામાં અચાનક ઉર્ધ્વ મુક્ત થવાથી ઘરલીકંપ નામની કુદરતી આફત આવે છે. જુડેપનું કંપન આ ઘરલીકંપના તરંગોના મૂળ ખિંદુ અથવા અર્ધી સેન્ટર તરીકે ઓળખાય છે.

- સિસ્મોગ્રાફ્સ: ઘરલીકંપો દ્વારા ઘરલીકંપના તરંગો, ઉલ્પન્ન થાય છે. આ મોઝ સીસ્મોગ્રાફ નામના સંવેદનશીલ સાધન દ્વારા શોધી શકાય છે. આજકાલ સિસ્મોગ્રાફ્સ ઊંચી અને ઉચ્ચ લક્ષીકી સિસ્મોગ્રાફ્સ છે જેમની ધુમરી રેકોર્ડ કરી શકે છે.

- રિક્ટર સ્કેલ -

જુડેપની તીવ્રતા અને તીવ્રતા રિક્ટર સ્કેલ દ્વારા રજૂ કરી શકાય છે. રિક્ટર સ્કેલને રિક્ટર પરિમાણ સ્કેલ પણ કહેવામાં આવે છે.

* સુનામી :-

સમુદ્રના જુડેપ, શક્તિશાળી જ્વાલામુખી ફાટી નીકળવું અથવા પાળીની અંદર આવેલા જુસ્ખલન દ્વારા ઉલ્પન્ન થયેલ મધ્યસાગર તરંગને સુનામી કહેવામાં આવે છે. સુનામી ઘણીવાર પ્રલોમન ઝળેણમાં જુડેપ દ્વારા ઉલ્પન્ન થાય છે. સુનામીને સિસ્મિક સમુદ્ર તરંગ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે. પાળીના અચાનક મોટા વિસ્થાપનથી સુનામી થાય છે. સુનામી ખુલ્લા સમુદ્રમાં ખૂબ જ ઝડપે પ્રવાસ કરે છે. અને કંઈકાં ઊંચા પાળીમાં મોટા ભૂવલોગ મોઝ બનાવે છે.

શુભામીમાં જુલ નીચા અવધિ અને લરંગ લંબાઈવાળા બહુધિ લરંગો હોય છે.

* પુર :

જ્યારે પુર્વ સુકા વિસ્તારમાં જદીમાંથી અથવા લુટેલા પાદપમાંથી મોટા પ્રમાણમાં પાળીનો પુવાદ આવે છે. ત્યારે પુર આવે છે. પુરની ઉલ્લાસિ પુલ જ ઝડપી હોઈ શકે છે. અથવા વરસાદના વિસ્તૃત અવધિ અથવા બરફના ઝડપી ગલન પછીના દિવસો અથવા અઠવાડિયાના ગાળામાં લેખો વિકસી શકે છે. ફેરો ફલક અચાનક શરૂ થઈ ગઈ છે. ડુલબું એ પુરથી મુખ્ય સંકેત છે.

* અકવાલ :

અકવાલ વાલાવરણીય વિક્ષેપ છે. અને નીચા લંબાઈવાળા ધોત્રેની આશપાસ રચાય છે. તે ઝડપી અને ધાળીવાર વિનાશક ક્ષાના પરિભ્રમણ દ્વારા અલગ પડે છે. બોબોલિકરીતે તે બે ભાગમાં વર્ગીકૃત થયેલ છે.

1. ઉલ્લાસિલંબીય અકવાલ
2. વધારાના ઉલ્લાસિલંબીય/લાપમાનવાળા અકવાલ

* દુષ્કાળ :

દુષ્કાળને સામાન્ય રીતે વિસ્તૃત સમયગાળામાં વરસાદની ઉભાપ લરીકે માનવામાં આવે છે. સામાન્ય રીતે મોસમ અથવા લેધી વધુ, પાળીની લંગીનું પરિભ્રમણ વળઅસિ, પાળીઓ અને લોકો પર પડે છે.

6 ડિઝનરર મીનેરમેન્ટનાં લબકકાઓ :
- ટુકનોંધ લખો.

ANS લબકકો - 1 - શમન : શમન પ્રવૃત્તિઓનું લક્ષ્ય આપણી સંભાવનાથી દૂરકારો મેળવવા અથવા ઘટાડવા અથવા આસિવાર્થ આક્રમણ પ્રભાવીને ઘટાડવાનું છે. મૂળ વ્યાખ્યા પ્રમાણે - "હરાવ લેના પ્રભાવીને ઘટાડવા માટે થતી દુર્ઘટના પડેલા લેવાયેલી લસામ પ્રક્રિયાઓનો સંદર્ભ આપે છે. શમન દ્વારા આપણે વ્યવસાયો અને લોકોને શિક્ષાલ કરી શકીએ જેથી ગુરુશાન અથવા ઈમ્ જોઈ શકાય.

લબકકો - 2 - લેયારી : લેયારી પ્રવૃત્તિઓનું લક્ષ્ય કોઈપણ કારકિર્દીની પરિસ્થિતિ માટે લેયર રહેવું. જીવન જમ્યાવવા અને દુર્ઘટનાના ગુરુશાનને ઓછુ કરવા માટે વ્યક્તિઓ, સરકાર અને સંગઠન યોજનાઓ વિકસાવે છે. અને આ બધું લેયારીના લબકકામાં કરવામાં આવે છે.

લબકકો - 3 પ્રતિસાદ : પ્રતિક્રિયાનું લક્ષ્ય જીવનને રક્ષાવી રાખવા, આરોગ્ય સુધારવા અને અઅસ્વસ્થ વસ્તીનું સન્મોલન જાળવવા વ્યરિલ સહાય આપવાનું છે. લોકોની મૂળ જરૂરિયાતો પ્રતિભાવન. લબકકામાં વધુ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.

લબકકો - 4 યુન : પ્રારિલ : મૂળમૂલ દ્યેય છે કે લોકો શક્ય તેટલી વહેલી લકે લેમના જીવન અને માનખાગલ સુવિધાને યુન : સ્થાપિત કરવામાં મદદ કરે. યુન : પ્રારિલથી લાખા ગાળાના રક્ષાકે પિકસ સુધી સરભ સંક્રમણ ડોપી મેદવે.